

ПРОБЛЕМНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**ЛАРІОНОВА Катерина¹, КАПІНОС Геннадій²**¹Хмельницький національний університет<https://orcid.org/0000-0003-4462-9858>e-mail: larionovak@khmnu.edu.ua²Хмельницький національний університет<https://orcid.org/0000-0002-9995-1759>e-mail: kapinosh@khmnu.edu.ua

Стаття присвячена дослідженню проблемної кредитної заборгованості банків України на сучасному етапі розвитку фінансового ринку та виявленню факторів, під впливом яких вона зростала. У статті проведено аналіз кредитного ринку України впродовж 2020-2023 років. Особливе значення приділялося дослідженню проблем ринку кредитування, які виникли через зтяжні військові дії в Україні та спричинили нову економічну й фінансову кризу. Виявлено об'єктивні фактори, що погіршили якість кредитних портфелів банків та кредитоспроможність позичальників, які оформили кредити протягом останніх років. Проаналізовано динаміку частки непрацюючих кредитів в кредитному портфелі банків України загалом та в розрізі банків з державним капіталом, приватним та з іноземним. Також досліджено рівень непрацюючих кредитів десяти найбільших вітчизняних банків за розміром кредитного портфеля. В статті зазначені інструменти, за допомогою яких банки зменшують рівень проблемної заборгованості як в корпоративному кредитному портфелі, так в кредитному портфелі домогосподарств. На основі проведеного аналізу були запропоновані шляхи покращення якості кредитного портфеля.

Ключові слова: проблемні кредити, непрацюючі кредити, проблемна заборгованість банку, кредитний портфель банку, реструктуризація кредитів.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-13>

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Економічна та політична нестабільність в Україні, як наслідок воєнного стану в країні, негативно позначається на всіх секторах національної економіки та фінансового ринку. На банківському ринку криза проявляється, насамперед, через погіршення основних показників діяльності банків, зростання резервів банку, частки проблемних кредитів у кредитному портфелі, погіршення ліквідності банківських установ.

Особливо на початку війни, однією із найпоширеніших проблем, з якою зіштовхнулись, в тій чи іншій мірі, всі банківські установи України, було зростання обсягів проблемної заборгованості клієнтів. Причинами, що призвели до виникнення такої проблеми стали зниження платоспроможності позичальників внаслідок погіршення економічної ситуації в країні, зростання темпів інфляції, знецінення стійкості національної валюти, міграція населення з окупованих територій, зростання рівня безробіття, втрата заставного майна у результаті військових дій. Збільшення проблемної заборгованості у банківській системі може мати серйозні наслідки для фінансової стійкості та результатів діяльності банків, а саме: негативно вплинути на фінансові результати банків; призвести до зниження рівня платоспроможності банків, що ускладнює їх можливість виконання фінансових зобов'язань та негативно впливає на їх стабільність; призвести до зменшення обсягів кредитування реального сектору економіки, що негативно вплине на розвиток економіки в цілому. У контексті поточного становища на фінансовому ринку, для українських банків стає пріоритетним завданням зменшення обсягів проблемної заборгованості, що призведе до покращення якості кредитного портфеля та зниження кредитного ризику.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Даній проблематиці присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, питаннями проблемної кредитної заборгованості банків займалися такі вчені, як: О. Барановський, В. Геєць, О. Дзюблюк, А. Мороз, Л. Примостка, Е. Кейд, Д. Сінкі, П. Роуз. Фундаментальні основи подальшого розвитку ризикології та ризик-менеджменту були викладені в роботах В. Буряка, Т. Васильової, О. Лаврушина, С. Леонова, Р. Набока, Г. Марковіц, Ф. Найт, Н. Мерфі. Дослідженням стану та методів управління проблемними кредитами займалися багато вітчизняних учених, зокрема В. Міщенко, В. Сирота, Я. Черничук. Проте питання проблемної кредитної заборгованості банків України під час війни залишається актуальною темою і потребує подальших досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розгляд сутності поняття «проблемні кредити», проведення аналізу сучасного стану проблемної кредитної заборгованості банків України та визначення напрямів її подолання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проаналізувавши визначення «проблемного кредиту» вітчизняних і зарубіжних авторів, можна зробити висновок, що проблемний кредит – кредит за яким виплата тіла кредиту та відсотків була істотно прострочена, а також такі кредити, за якими існує загроза порушення графіку погашення через погіршення фінансового стану позичальника, зменшення якості забезпечення (його втрату) чи ряду інших причин, що в результаті може призвести до погіршення показників діяльності банку, зокрема до погіршення ліквідності, платоспроможності та, навіть, банкрутства. В даному визначенні узагальнюються ознаки проблемності кредиту та, на відміну від інших, розгорнуто вказуються наслідки, до яких може призвести наявність проблемних кредитів в банківському портфелі.

Зауважимо, що кожна країна аналізує рівень проблемної заборгованості на основі внутрішніх стандартів, невід'ємною складовою яких є трактування поняття проблемного кредиту. Проте, для правильного аналізу якості кредитного портфеля, потрібно також враховувати думку експертів спеціальних агентств щодо сутності цього поняття. Наприклад, Міжнародний валютний фонд (МВФ) визначає проблемний кредит як зобов'язання, повне погашення якого сумнівне внаслідок неадекватного фінансового стану позичальника чи забезпечення за цим зобов'язанням, а також спостерігається прострочення сплати основного боргу й/або відсотків за ним більше 90 днів [1]. Базельський комітет з банківського нагляду трактує проблемний кредит як кредитний продукт, за яким існують істотні порушення строків виконання зобов'язань перед банком, істотне погіршення фінансового стану боржника, погіршення якості забезпечення [2]. Як бачимо, визначення МВФ і Базельського комітету практично ідентичні і враховують три ознаки: погіршення фінансового стану, якість забезпечення і прострочення погашення кредиту. Втім визначення МВФ є більш конкретним, оскільки в ньому вказується термін прострочення (більше 90 днів – період, коли кредит автоматично стає проблемним). Разом з тим такі словосполучення у визначенні Базельського комітету як «істотні порушення строків», «істотне погіршення фінансового стану», «погіршення якості забезпечення» можна трактувати по-різному.

В Україні відповідно до Постанови Національного банку України «Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 № 351 «непрацюючий актив/кредит – актив, за яким прострочення погашення боргу перевищує 90 днів (30 днів для банків-боржників), або за яким контрагент неспроможний забезпечити виконання зобов'язань без стягнення забезпечення» [3]. Таким чином, запроваджене поняття «непрацюючі кредити» є максимально близьким до загальноприйнятого у світовій практиці поняття «non-performing exposures / loans» (NPE/NPL). Порівнявши визначення «проблемні кредити» та «непрацюючі кредити», можна зробити висновок, що категорія проблемні кредити є більш ширшим поняттям ніж «непрацюючі кредити».

Не дивлячись на війну, банківська система України вистояла, так у 2023 році платоспроможні українські банки за попередніми даними одержали 86,5 млрд гривень чистого прибутку. Це майже вчетверо вище показника 2022 року та на 12% вище за результати 2021 року, до повномасштабного вторгнення. Головним чинником значної різниці прибутковості, якщо порівняти з попереднім роком, були значно менші відрахування до резервів під збитки від активних операцій, які за рік скоротилися на 86% [4]. Резерви за активними операціями банків у 2023 році зросли порівняно з 2022 роком на 2,5 млрд грн, а порівняно з 2021 роком на 91,8 млрд грн.

Розглянемо динаміку обсягів сумарних активів українських банків за 2020-2023 роки (таблиця 1).

З даних таблиці 1 видно, що активи вітчизняних банків протягом 2020-2023 років поступово зростали, не дивлячись на повномасштабну війну у 2022-2023 роках. Однак сума наданих кредитів, починаючи з 2022 року поступово знижується: у 2022 році порівняно з 2021 роком на 29218 млн грн, у 2023 році порівняно з 2022 роком на 11277 млн грн. Це насамперед було викликано негативними наслідками війни – руйнуванням активів та заставного майна, падінням доходів та погіршенням платоспроможності позичальників, що знижує їх спроможність обслуговувати кредити, знижує якість кредитних портфелів банків та зумовлює збільшення відрахувань у резерви.

Таблиця 1

Сумарні активи українських банків за 2020-2023 роки

у мільйонах гривень

Показники	Роки				Відхилення, (+/-)		
	2020	2021	2022	2023	2021 до 2020	2022 до 2021	2023 до 2022
Активи	1822814	2053928	2353592	2942806	+231114	+299664	+589214
Надані кредити	963664	1065347	1036129	1024852	+101683	-29218	-11277
Кредити суб'єктам господарювання	752503	795513	801327	783864	+43010	+5814	-17463
Кредити фізичним особам	199556	242633	209944	222590	+43077	-32689	+12646
Резерви за активними операціями банків	375459	278774	368091	370600	-96685	+89317	+2509

Джерело: систематизовано автором на основі [5]

Однак необхідно зазначити, що після тривалої паузи поживалося гривневе кредитування. Протягом останніх шести місяців зростають обсяги кредитування бізнесу в гривні. Покращення фінансового стану компаній та активізація бізнес-діяльності збільшили попит та пропозицію кредитів. Гривневе корпоративне кредитування продовжує підживлюватися в основному державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%». Субсидоване кредитування поступово зникне для тих бізнесів, які відновилися після кризи. Тим не менш, сьогодні попит є не лише на пільгове кредитування – зростають кредитні портфелі банків, які не беруть участі в державних програмах. Невід'ємною складовою підтримки кредитування будуть механізми поділу кредитних ризиків – або через урядову програму портфельних гарантій, або через інструменти міжнародних фінансових організацій.

Також, у 2023 році роздрібний кредитний портфель стало зростав після тривалого спаду, викликаного повномасштабною війною. Відновлення спостерігалось у двох сегментах: іпотека та незабезпечені кредити. Стрімко зростали незабезпечені споживчі позики. Іпотечні кредити зростали лише завдяки державній програмі підтримки, натомість автокредитування стримувала його висока вартість. Навіть зберігаючи значні темпи кредитування, банки ще довго не зможуть відновити «довоєнний» рівень його проникнення. Якість портфеля поволі поліпшується, частка непрацюючих кредитів знижується завдяки зростанню портфеля. Однак темпи знецінення позик незначно вищі, ніж до повномасштабного вторгнення.

Досвід попередніх криз в Україні поліпшив практику вітчизняних банків з управління кредитним ризиком. Фінансові установи підвищили стандарти кредитування, своєчасно оцінюють та належно відображають кредитні втрати, активно пропонують позичальникам реструктуризацію боргів. Все це сприяло адекватній оцінці стану кредитів під час повномасштабної війни в Україні.

Пік кредитних втрат від повномасштабної війни пройдено. Кредитний ризик послабився, резерви не зростають. Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі на 1 січня 2024 року становила 37,4%, що на 0,7 п.п. нижче показника на 1 січня 2023 року. Обсяг непрацюючих кредитів за рік скоротився на 9,7 млрд грн – до 422,4 млрд грн [6] (таблиця 2).

Таблиця 2

Динаміка частки непрацюючих кредитів в кредитному портфелі банків України у 2020-2023 роках

Показники	Роки				Відхилення, п. п. (+,-)		
	2020	2021	2022	2023	2021 до 2020	2022 до 2021	2023 до 2022
Частка NPL, всього, в тому числі, %:	37,8	27,3	38,1	37,4	-10,5	+10,8	-0,7
- банки з державною часткою (без ПриватБанку)	43,7	27,4	41,1	42,4	-16,3	+13,7	+1,3
- АТ КБ «ПриватБанк»	74	69,9	69,2	63	-4,1	-0,7	-6,2
- банки з приватним капіталом	15,3	10,5	23,6	15,9	-4,8	+13,1	-7,7
- банки іноземних банківських груп	11,7	5,8	18,8	16	-5,9	+13	-2,8
Покриття NPL резервами, %	97,5	102,1	94,6	94	+4,6	-7,5	-0,6

Джерело: систематизовано автором на основі [7]

Згідно статистичних даних, протягом досліджуваного періоду частка непрацюючих кредитів в кредитному портфелі банків України у 2023 році стала навіть нижчою порівняно з довоєнним 2020 роком на 0,4 п.п, однак якщо порівняти з 2022 роком, то вона зросла на 10,1 п.п.

Варто зазначити, що найбільший ризик кредитування приймають банківські установи із державною формою власності. Частка непрацюючих кредитів, акумульованих в державному секторі скоротилася з 43,7% на 1.01.2021 року до 27,4% на 1.01.2022 року, а у воєнні роки у 2022 році, порівняно з попереднім роком, вона зросла на 13,7 п.п. і дорівнювала 41,1%, у 2023 році – зросла на 1,3 п.п і дорівнювала 42,4%. В той же час необхідно зазначити, що найбільша частка непрацюючих кредитів залишається у державного банку – АТ КБ «ПриватБанк», однак він поступово знижує даний показник. Частка непрацюючих кредитів у банках з приватним капіталом і з іноземним капіталом є досить низькою порівняно з державними банками.

Проаналізуємо динаміку обсягу та частки непрацюючих кредитів десяти найбільших вітчизняних банків за обсягом кредитного портфеля за 2021-2023 роки (таблиця 3).

Таблиця 3

Динаміка обсягу та частки непрацюючих кредитів десяти найбільших вітчизняних банків за обсягом кредитного портфеля

Назва банку	01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024	
	сума NPL, млн грн	питома вага NPL, %	сума NPL, млн грн	питома вага NPL, %	сума NPL, млн грн	питома вага NPL, %
1.ПриватБанк	174533	69,9	178929	69,2	180107	63
2. Ощадбанк	38615	33,1	65903	46,4	67635	46
3. Укрексімбанк	34343	31,2	55949	43,3	49758	43,8
4. Сенс Банк	12112	16,5	22396	32	28969	44,4
5. Укргазбанк	6486	10,3	22353	28,2	24346	31,7
6. Райффайзен Банк	1646	2,2	10916	12,8	11086	15,3
7. ПУМБ	4201	7,1	14880	24,4	8055	11,6
8. ОТП Банк	2733	6,1	7292	18,5	7554	21,7
9. Дія Банк	3375	40,3	5336	64	4260	50,2
10. Креді Агріколь Банк	627	1,8	4682	13,9	4059	14,2

Джерело: систематизовано автором на основі [8]

Проаналізувавши дані таблиці 3, зазначимо, що найбільший обсяг непрацюючих кредитів на 1.01.2024 р. був у АТ «ПриватБанк» – 180107 млн грн, наступними за обсягом непрацюючих кредитів є АТ «Державний ощадний банк України» із показником 67635 млн грн, далі АТ «Укрексімбанк» – 49758 млн грн, АТ «Сенс Банк» – 28969 млн грн, АТ «Укргазбанк» – 24346 млн грн, тобто це все банки з державною часткою капіталу. Однак якщо проаналізувати частку непрацюючих кредитів державних банків, то так само можна зробити висновок, що вона є найбільшою серед всіх вітчизняних банків, а саме АТ «ПриватБанк» – 63%, АТ «Державний ощадний банк України» – 46%, АТ «Укрексімбанк» – 43,8%, АТ «Сенс Банк» – 44,4%, АТ «Укргазбанк» – 31,7%. Така тенденція спостерігалась протягом 2021-2023 років.

Аналізуючи кредитний портфель банків необхідно зазначити, що частка непрацюючих корпоративних кредитів у 2023 році стабілізувалася на позначці близько 45% – майже в півтора рази вище за показник лютого 2022 року. Даний показник зріс порівняно з попереднім роком на 13 п. п. передусім через фінансові складнощі боржників, які й до повномасштабного вторгнення росії мали високі кредитні ризики. Третина нових непрацюючих кредитів юридичних осіб виникла через фізичне руйнування або окупацію території України, де розміщувалися дані підприємства. Вітчизняні банки, за рекомендацією НБУ, запропонували позичальникам дієві реструктуризації боргів, тому й надалі отримують принаймні часткову сплату.

З початку війни дефолт було визнано за близько 25% кредитів корпоративних клієнтів за сумою та 19% боржників за кількістю, з тих, що існували на початку вторгнення. Більшість кредитів стали непрацюючими ще у 2022 році. Водночас за десять місяців 2023 року дефолту зазнало лише близько 5% боржників, що співмірно з періодами макроекономічної стабільності [9].

Серед працюючих чистих кредитів частка реструктуризованих залишається значною – 19%, однак із них 2% або 7 млрд грн – це великі кредити державних банків, що урегульовано відповідно до Закону «Про фінансову реструктуризацію». Через значну втрату вартості для банку (суттєве подовження строку та зниження ставки) внаслідок реструктуризації ці позики визнано як первісно

знецінені. Нині ці позики обслуговуються, однак ризики неплатоспроможності боржників, для яких банки мали піти на поступки і реструктуризувати борг, вищі ніж у портфеля в цілому.

Це підтвердили результати оцінки стійкості, проведеної Національним банком у 2023 році. Коригування пруденційних резервів у цілому було незначним. Сьогодні із загальної суми непрацюючих корпоративних кредитів близько третини – це ті, що виникли під час повномасштабної війни. Для значної частини боржників причиною дефолту стали втрата ринків збуту або падіння внутрішнього попиту. Однак, деякі підприємства мають ще шанси відновити обслуговування позик із поліпшенням економічних умов.

Усереднений рівень дефолтів боржників знижується як серед корпоративних клієнтів, так і серед домогосподарств. Для кредитів домогосподарствам він впритул наблизився до докризового рівня. В той же час, підвищений рівень кредитних ризиків зберігається для підприємств низки галузей, що відновлюються від втрат під час війни повільно. Також, у 2023 році помітні фінансові труднощі мають окремі фермерські господарства через низькі ціни на їхню продукцію на внутрішньому ринку.

Стосовно проблематики роздрібних кредитів слід зазначити, що протягом 2022-2023 років понад 20% їх обсягів стали непрацюючими. Переважно це сталося внаслідок різкого скорочення доходів населення, хоча значними були і втрати позик боржникам, що на початок повномасштабного вторгнення були зареєстровані на територіях, що нині знаходяться в зоні бойових дій та на окупованих територіях.

Ключовий фактор скорочення частки непрацюючих кредитів у 2023 році – це зростання кредитного портфеля, адже кредитування триває в умовах повномасштабної війни. У 2023 році завдяки поліпшенню попиту на кредити в національній валюті з огляду на відновлення бізнес-активності портфель чистих корпоративних кредитів зростав сім місяців поспіль, у тому числі поза межами державних програм. Зростають іпотечні та роздрібні незабезпечені споживчі позики. Іншими причинами скорочення частки непрацюючих кредитів є, насамперед, реструктуризація кредитів та подальше відновлення обслуговування проблемної заборгованості корпоративними клієнтами, що відбулося переважно в державних банках, а також списання непрацюючих кредитів фізичним особам.

Таким чином, під час війни для вітчизняних банків питання зниження проблемної заборгованості стає особливо важливим через погіршення економічної ситуації та платоспроможності позичальників. Узагальнимо в таблиці 4 можливі заходи щодо вирішення цієї проблеми.

Таблиця 4

Заходи щодо зниження проблемної заборгованості вітчизняними банками

Заходи для зниження проблемної заборгованості	Характеристика
Реструктуризація кредитів	Банки можуть йти на зміну умов кредитних договорів шляхом подовження строків погашення, зниження відсоткових ставок, надання кредитних канікул тощо для полегшення тягаря боргових зобов'язань позичальників
Списання безнадійної заборгованості	За певних обставин банки можуть визнавати частину проблемних кредитів безнадійними до повернення та списувати їх, відображаючи як збитки для «очищення» кредитного портфеля
Продаж проблемних кредитів	Банки можуть продавати проблемну заборгованість колекторським агентствам або спеціалізованим компаніям за частину номінальної вартості
Посилення роботи зі стягнення заборгованості	Залучення професійних колекторських служб, ініціювання судових процедур, звернення стягнення на предмети застави по кредитах
Рефінансування кредитів завдяки програмам державної підтримки	Використання програм державної підтримки та кредитних ліній для рефінансування проблемних корпоративних позик
Формування достатніх резервів під проблемні кредити	Банки повинні адекватно оцінювати резерви для покриття потенційних збитків
Врегулювання спорів у досудовому порядку	За умов воєнного стану важливо вирішувати спори щодо кредитів у досудовому порядку

Комплексне використання цих та інших інструментів дозволить українським банкам ефективно управляти проблемною заборгованістю в складних умовах війни.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Попри активну роботу вітчизняних фінансових установ із врегулювання непрацюючих кредитів, їхня частка залишається досить високою. Вагомою причиною цього є повномасштабна війна, яка зумовила нову хвилю дефолтів позичальників. Зокрема у 2023 році «воєнні» непрацюючі кредити бізнесу становили 31% їхнього загального обсягу, а у роздрібному кредитному портфелі – накопичилася понад половину теперішнього обсягу непрацюючих кредитів. Банки намагаються належним чином оцінити кредитний ризик та своєчасно визнати проблемну заборгованість.

Загалом реалії майже двох років війни підтвердили, що банки переважно мають досить значний попит на кредитування, готові брати на себе помірні кредитні ризики, а в разі їх реалізації – ефективно управляти проблемною заборгованістю. У 2023 році банки понесли незначні витрати на формування резервів. Втрати від дефолтів компенсувалися розформуванням резервів за портфелями працюючих активів завдяки поліпшенню макроекономічних очікувань. Проте ця ситуація є унікальною, тож очікувати повторення такого сценарію у 2024 році не варто.

В той же час, досвід останніх років свідчить, що своєчасне виявлення та робота з проблемними кредитами знижує втрати банків. Тож фінансовим установам потрібно надалі вчасно ідентифікувати події дефолту, керуючись не лише формальними ознаками. Щоб привернути увагу до оцінки фінансового стану боржників, восени 2023 року НБУ доповнив перелік ознак дефолту. Водночас з огляду на результати оцінки якості активів та стан управління кредитними ризиками застосування цих критеріїв не призведе до значного зростання частки NPL.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Guidance to banks on non-performing loans. ECB 2017. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.en.pdf
2. Angklomkiew S., George J., Packer F. Issues and developments in loan loss provisioning: the case of Asia. – BIS Quarterly Review, December, 2009. – p. 74
3. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України №351 від 30.06.2016. URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/page
4. Фінансовий результат. Банківський сектор отримав 86,5 млрд грн прибутку за 2023 рік згідно з оперативними даними. Національний банк України. 12 лютого 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-otrimav-865-mlrd-grn-pributku-za-2023-rik-zgidno-z-operativnimi-danimi>
5. Активи банків України (2008-2024). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
6. Жаркова А. Частка непрацюючих кредитів в українських банках у 2023 році скоротилась, але несуттєво. *Економічна правда*. 2024. 7 лютого. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/7/709651/>
7. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2023 рік скоротилася до 37.4%. Національний банк України. 2024. 7 лютого. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2023-rik-skorotilasya-do-374>
8. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 38% на початок 2023 року. Національний банк України. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
9. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=6
10. Лапішко М., Винник А. Проблеми ринку кредитування України в умовах воєнного стану. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. №3 (31). С.180-189. URL: <http://ppau.stu.cn.ua/article/view/276675/271548>

REFERENCES:

1. Guidance to banks on non-performing loans. ECB 2017. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.en.pdf
2. Angklomkiew S., George J., Packer F. Issues and developments in loan loss provisioning: the case of Asia. – BIS Quarterly Review, December, 2009. – p. 74
3. Pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy : Postanova Pravlinnia Natsionalnogo banku Ukrainy №351 vid 30.06.2016. URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/page
4. Finansovy rezultat. Bankivskiy sektor otrymav 86,5 mlrd hrn prybutku za 2023 rik zgidno z operativnymy danymy. Natsionalnyi bank Ukrainy. 12 liutoho 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-otrimav-865-mlrd-grn>

pributku-za-2023-rik-zgidno-z-operativnimi-daniami

5. Aktyvy bankiv Ukrainy (2008-2024). Minfin. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
6. Zharkova A. Chastka nepratsiuiuchykh kredytiv v ukrainskykh bankakh u 2023 rotsi skorotylas, ale nesuttievo. Ekonomichna pravda. 2024. 7 liutoho. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/7/709651/>
7. Chastka nepratsiuiuchykh kredytiv u bankakh za 2023 rik skorotylasia do 37.4%. Natsionalnyi bank Ukrainy. 2024. 7 liutoho. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kredytiv-u-bankah-za-2023-rik-skorotylasya-do-374>
8. Chastka nepratsiuiuchykh kredytiv (NPL) v Ukraini stanovyla 38% na pochatok 2023 roku. Natsionalnyi bank Ukrainy. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
9. Zvit pro finansovu stabilnist, hruden 2023 roku. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023-H2.pdf?v=6
10. Lapishko M., Vynnyk A. Problemy rynku kredytuвання Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia. 2022. №3 (31). S.180-189. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/276675/271548>

NON-PERFORMING LOANS OF UKRAINIAN BANKS UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

LARIONOVA Katerina, KAPINOS Hennadii
Khmelnyskyi National University

The article is devoted to the study of problem loan debt of Ukrainian banks at the current stage of financial market development and identifying the factors that caused its growth. It is noted that the war negatively affects the country's economy and financial market, worsening the performance of banks, in particular increasing the share of problem loans. The essence of the concept of "problem loan" is considered according to various definitions from domestic and foreign sources, as well as regulatory acts. The article analyzes the credit market of Ukraine during 2020-2023. Particular importance was given to the study of lending market problems that arose due to the protracted military actions in Ukraine and caused a new economic and financial crisis. Objective factors that worsened the quality of bank loan portfolios and the creditworthiness of borrowers who took out loans in recent years were identified. The dynamics of the share of non-performing loans in the loan portfolio of Ukrainian banks in general and in terms of state-owned, private and foreign-owned banks is analyzed. The level of non-performing loans of the ten largest domestic banks by loan portfolio size was also studied. The article outlines the instruments banks use to reduce the level of problem debt in both the corporate and household loan portfolios. Based on the analysis, a set of measures to reduce problem debt is proposed: loan restructuring, writing off bad debts, sale of problem loans, strengthening debt collection efforts, refinancing through government programs, forming adequate reserves for problem loans, pre-trial dispute resolution. Despite the efforts of banks, the share of non-performing loans remains high due to the negative impact of the war. At the same time, banks effectively manage problem debt and are willing to take moderate credit risks. The importance of timely identification of problem loans to minimize bank losses is emphasized.

Key words: problem loans, non-performing loans, bank's non-performing debt, bank's loan portfolio, loan restructuring.